

31. Η ανάκτηση της Πόλης από τον Μιχαήλ Η΄, τον Παλαιολόγο

Η Κωνσταντινούπολη απελευθερώνεται και ξαναγίνεται πρωτεύουσα του βυζαντινού κράτους. Τώρα όμως αντιμετωπίζει πολλά εσωτερικά προβλήματα και απειλείται από περισσότερους εχθρούς.

Οι Φράγκοι που κυριεύσαν την Κωνσταντινούπολη, αφού τη λεηλάτησαν για πολύ καιρό και πήραν τους θησαυρούς της, άρχισαν πλέον να μην ενδιαφέρονται γι' αυτή.

Ο **Μιχαήλ Η΄, ο Παλαιολόγος**, που ήταν αυτοκράτορας της Νίκαιας, δεν άφησε την ευκαιρία να πάει χαμένη. Με μυστική εντολή δικοί του άνθρωποι παρακολουθούσαν μεράνυχτα την πόλη αναζητώντας τρόπο να μπουν σ' αυτή κρυφά και να την πάρουν δίχως πόλεμο. Παράλληλα ο ίδιος συνεργάστηκε και με τους Γενουάτες¹, που είχαν ισχυρό ναυτικό, και τους υποσχέθηκε εμπορικά προνόμια στα βυζαντινά λιμάνια, αν τον βοηθούσαν να ξαναπάρει την Πόλη.

Η τύχη όμως βοήθησε τον αυτοκράτορα να πετύχει μόνος τον σκοπό του. Το καλοκαίρι του **1261** ο στρατηγός του Αλέξιος Στρατηγόπουλος κατάφερε να μπει στην Πόλη από αφύλαχτο άνοιγμα των τειχών και να την καταλάβει χωρίς καμιά αντίσταση των Φράγκων.

Έτσι, ο Μιχαήλ Η΄, ο Παλαιολόγος, στέφτηκε αυτοκράτορας στον ναό της Αγίας Σοφίας από τον Πατριάρχη Αρσένιο. Ο ίδιος ακόμη κατάφερε να ξαναπάρει αρκετά από τα κατακτημένα μέρη της Ελλάδας. Ένα μεγάλο μέρος τους όμως παρέμεινε στους Φράγκους.

Στα πενήντα επτά χρόνια, που η Κωνσταντινούπολη ήταν στα χέρια των Λατίνων, κανένας από τους κατακτητές-ηγεμόνες της δεν αντιμετώπισε τα προβλήματα των Ελλήνων κατοίκων της. Τα ταμεία του κράτους άδειασαν, τα κτίσματα ερειπώθηκαν και τα έργα τέχνης λεηλατήθηκαν ή μεταφέρθηκαν στη Δύση. Η χριστιανική πίστη κλονίστηκε και οι Φράγκοι, που βεβήλωσαν τους ιερούς ναούς της Πόλης, έγιναν μισητοί κι ανεπιθύμητοι για όλους τους Βυζαντινούς.

Η ανάκτηση της Πόλης όμως δεν έλυσε τα προβλήματα που υπήρχαν ούτε τα νέα που είχαν δημιουργηθεί. Η Κωνσταντινούπολη έμεινε χωρίς συμμάχους και οι εχθροί τώρα ήταν πολλοί. Στην Ανατολή παραμόνευαν νέα και πιο επικίνδυνα τουρκικά φύλα, στον Βορρά απειλούσαν οι Σέρβοι και οι Βούλγαροι, στη Δύση οι Φράγκοι και οι Βενετοί. Όλα φανέρωναν ότι η αυτοκρατορία εξέπεμπε τις τελευταίες αναλαμπές της, λίγο πριν την τελική της πτώση.

1. Ο Μιχαήλ Η΄, ο Παλαιολόγος, στέφθηκε αυτοκράτορας και στην Αγία Σοφία.

¹ Η Γένουα ήταν ναυτική πόλη της Ιταλίας και ανταγωνιζόταν τη Βενετία στο εμπόριο.

- Με ποιο τρόπο ξαναπήραν οι Βυζαντινοί την Πόλη;
- Σε τι κατάσταση βρήκαν οι Βυζαντινοί την Κωνσταντινούπολη;

2. Σχέδιο της Κωνσταντινούπολης κατά τον 15ο αιώνα. Διακρίνονται τα τείχη, ο Κεράτιος κόλπος και ο Γαλατάς, όπου είχαν εγκατασταθεί Βενετοί και Γενουάτες. (Φλωρεντία, Λαυρεντιανή Βιβλιοθήκη)

3. Στην Πόλη από το κρυφό πέρασμα

«Ο στρατηγός Αλέξιος Στρατηγόπουλος καιρό πολύ προσπαθούσε να βρει τρόπο να μπει στη βασιλεύουσα. Βλέποντας όμως τα απόρθητα τείχη που ορθώνονταν μπροστά του είχε απογοητευτεί. Ένα πρωινό οι στρατιώτες του έφεραν στη σκηνή του έναν γέροντα, που βρέθηκε ξαφνικά μπροστά τους έξω από τα τείχη. Τότε ο στρατηγός τον πήρε παράμερα και τον ρώτησε:

- Ποιος είσαι; Από πού έρχεσαι και πού πας;
- Από την Πόλη έρχομαι, άρχοντά μου, και πάω εδώ κοντά στα περιβόλια μου.
- Δε λες την αλήθεια. Αφού είναι ακόμη νύχτα, πώς σε άφησαν οι φύλακες να βγεις από τα τείχη;
- Είναι μια κρυφή τρύπα κάτω από τα τείχη, άρχοντά μου, που κανένας άλλος δεν την ξέρει, εκτός από μένα. Εγώ την ξέρω από παλιά. Και, όταν θέλω, μπαίνω-βγαίνω απ' αυτή στην Πόλη χωρίς να με δει κανείς.

Ο Στρατηγόπουλος χάρηκε πολύ. Του έταξε δώρα και τιμές αν του έδειχνε το κρυφό πέρασμα και κατάφερνε κι αυτός να μπει στην Πόλη. Ο γέροντας, που κατάλαβε με ποιον είχε να κάμει, δέχτηκε με χαρά να πει το μυστικό και χωρίς δώρα. Οδήγησε τον στρατηγό κοντά στα τείχη και του έδειξε το κρυφό πέρασμα. Την άλλη μέρα η Πόλη ήταν ξανά στα χέρια των Βυζαντινών».

Γ. Φραντζής Βυζαντινός χρονογράφος (διασκευή)

4. Ο ελευθερωτής αυτοκράτορας της Πόλης γράφει:

«Η Κωνσταντινούπολη, η Ακρόπολη του κόσμου, η αυτοκρατορική πρωτεύουσα των Ρωμαίων¹, η οποία σύμφωνα με το θέλημα του θεού βρισκόταν στα χέρια των Λατίνων, ήρθε και πάλι στην εξουσία των Ρωμαίων. Τούτο ήταν θέλημα Θεού να συμβεί από εμένα».

Α. Α. Βασίλειφ, *Ιστορία της Βυζαντινής αυτοκρατορίας*

5. Η ευκαιρία χάθηκε

Τα έθνη της Δύσης και τα ελληνικά πριγκιπάτα της βαλκανικής χερσονήσου δεν μπορούσαν να καταλάβουν ότι έπρεπε να ενωθούν και μαζί με τον Μιχαήλ Παλαιολόγο να σώσουν τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Οι προσωπικές φιλοδοξίες των ηγετών τους δεν μπορούσαν να δουν ότι όχι μόνο απειλείται καθένα ξεχωριστά, αλλά και ολόκληρη η χριστιανοσύνη. Ένα ισχυρό και ενωμένο Βυζάντιο θα μπορούσε να τους σώσει όλους.

Α.Α. Βασίλειφ, *Ιστορία της Βυζαντινής αυτοκρατορίας*

6. Η Βυζαντινή αυτοκρατορία μετά την ανάκτηση της Κωνσταντινούπολης.

Με κίτρινο χρώμα σημειώνονται τα λατινικά κράτη που δημιουργήθηκαν μετά τη Δ' Σταυροφορία.

¹ Οι Βυζαντινοί εξακολουθούσαν να ονομάζουν τον εαυτό τους Ρωμαίους.